ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА ТА БЕЗПЕКА 19.11.2026 | Герберт Вульф

Бомбезна ідея

Політика США щодо Північної Кореї виявилася провальною. Трампу варто поки що відмовитися від ядерного роззброєння Пхеньяна.

Політика США щодо Північної Кореї виявилася провальною. З 1990-х років Вашингтон мав, по суті, чотири цілі: зупинити ядерну й ракетну програми Північної Кореї, ізолювати країну, за допомогою санкцій змусити її піти на поступки, а також надавати військову підтримку Південній Кореї. Але ця політика вже давно не відповідає реальності. Її цілі просто стали недосяжними. Незважаючи на всі зусилля, Північна Корея продовжує неухильно розширювати свою ядерну й ракетну програми, а її зближення з Росією позбавляє сенсу і міжнародну ізоляцію, і режим санкцій. Китай також підтримує цю авторитарну державу економічно. Що ж до військової співпраці з Південною Кореєю, уряд Трампа ставить під сумнів і її.

Саміт АПЕК, що відбувається цього тижня, може стати нагодою для перших кроків в напрямку нової стратегії. Дональд Трамп не тільки має намір обговорити з президентами Китаю і Росії війну в Україні, а й явно зацікавлений в діалозі з лідером Північної Кореї Кім Чен Ином. Зближення може бути вигідне обом сторонам, але є ризик повторити помилки 2018 й 2019 років. Тоді США наполягали на денуклеаризації Північної Кореї як попередній умові, в той час як Пхеньян вимагав почати зі скасування санкцій.

Ці принципові позиції до сьогодні не змінилися, і взаємне прагнення до нормалізації відносин не зникло. Кім Чен Ин, безперечно, зацікавлений в тому, щоб поліпшити міжнародний імідж Північної Кореї і бути визнаним в колі великих держав як лідер «нормальної» країни. Що ж до США, північнокорейська ядерна й ракетна програми досі є загрозою для їхньої безпеки. Крім того, Трамп особисто зацікавлений в дипломатичному успіху після катастрофічних для нього проміжних виборів на початку листопада, бо навряд чи хоче ввійти в історію як переможений. Прорив в конфлікті з Північною Кореєю, ще з 1990-х років завжди програшному для США, безперечно, потішив би його самолюбство.

Але для того, щоб мати успіх на цих переговорах, США доведеться кардинально переглянути свою позицію. Замість наполягати на повній денуклеаризації, треба хоча б тимчасово прийняти ядерне озброєння Північної Кореї як факт і зосередитися на контролі над озброєнням та мінімізації ризиків. Для цього потрібен довгостроковий формат переговорів, значно ширший за ті спонтанні зустрічі президентів, що відбувалися під час першого терміну Трампа.

Трампова непередбачуваність в зовнішній політиці дає шанс на несподівані й нестандартні результати

Поки не схоже, щоб уряд Трампа вів послідовну політику в питанні Північної Кореї. Проте зустріч Трампа й Кіма в Шеньчжені може стати кроком до зближення. Трамп відомий своєю непередбачуваністю в зовнішній політиці, що, власне, дає шанс на несподівані й нестандартні результати. Як могла б виглядати така ініціатива, описує Чун Ін Мун, радник з питань безпеки колишнього президента Південної Кореї: «Припустимо, що США висунуть надзвичайно несподівану пропозицію: відмова від «політики ворожості» проти Північної Кореї, нормалізація двосторонніх відносини, призупинення спільних військових навчань з Південною Кореєю, скасування санкцій в фінансовому секторі й інших сферах, гарантія мирного використання ядерної енергії та відкриття шляху для іноземних інвестицій в Північну Корею. За таких умов Пхеньян справді міг би бути зацікавлений в діалозі з Вашингтоном». Шоб спонукати Вашингтон до такої далекосяжної зміни курсу, Північна Корея, ймовірно, мала б тимчасово припинити ракетні випробування і заморозити роботу головного ядерного комплексу в Йонбьоні.

Натомість нинішній уряд Південної Кореї навряд чи буде проти. Навпаки, ще в вересні президент Лі Чже Мюн виступив в ООН за скасування санкцій проти Північної Кореї за умови, що Пхеньян у відповідь заморозить свою ядерну програму. Лі стверджував, що санкції і так недієві, а багаторічна стратегія міжнародної ізоляції Північної Кореї виявилася провальною.

Потреба в нових переговорах про нормалізацію відносин нагальна, бо альтернативи обмеженню або й зупинці ядерного озброєння Північної Кореї практично немає. Сподіватися, що Пхеньян колись сам піде на поступки, нереалістично. Різні уряди США розглядали варіанти воєнного втручання, але завжди відкидали їх через величезні ризики. Нині, на тлі конфлікту з Іраном, вони ще менш імовірні. Подальша міжнародна ізоляція теж не гарантує успіху, зважаючи на зближення Північної Кореї з Росією і Китаєм. Очікувати зміни режиму в Пхеньяні також не варто.

Здоровий глузд підказує: всі спроби зупинити північнокорейську ядерну програму провалилися. Час відмовитися від вимоги негайного ядерного роззброєння Північної Кореї. Натомість Вашингтон має поки прийняти наявність ядерної зброї в цій країні як факт і зосередитися на контролі над озброєнням, щоб мінімізувати ризики.

Однак нові переговори не повинні обмежуватися США і Північною Кореєю

Нову політику в питанні Північної Кореї варто було би почати з двох кроків: спонукати цю країну повернутися до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї, а потім розробити довгострокові концепції переговорів про врегулювання корейського конфлікту.

Північна Корея приєдналася до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї в середині 1980-х років, але в 2003-му стала поки єдиною в світі країною, яка вийшла з нього. Вже тоді держави-учасниці сперечалися, чи слід взагалі приймати цей вихід. Для повторного приєднання Північна Корея, з огляду на свій арсенал ядерної зброї, має отримати особливий статус, імовірно, тимчасово, адже довгостроковою метою є повне ядерне роззброєння країни. Ключова перевага повернення до Договору – належні інспекції Міжнародного агентства з атомної енергії.

Росія і Китай теж, як і раніше, зацікавлені в тому, щоб стримати ядерне озброєння Північної Кореї, не останньою чергою для захисту власного статусу ядерних держав. Крім того, Китай побоюється, що, якщо не вдасться переконати Північну Корею змінити курс, інші країни регіону теж захочуть мати ядерну зброю. Хоча Пекін і втратив частину впливу через зближення Пхеньяну з Москвою, економічно Північна Корея досі значною мірою залежна від Китаю.

Однак нові переговори не повинні обмежуватися США і Північною Кореєю. Без залучення Китаю ефективний контроль над озброєнням

навряд чи буде можливий. Взірцем для довгострокового дипломатичного процесу з врегулювання корейського конфлікту, що жевріє з 1950-х років, міг би стати договір «Два плюс чотири», який свого часу проклав шлях до возз'єднання Німеччини.

При цьому має йтися не тільки про відмову Північної Кореї від ядерної зброї. Не менш важливі гарантії безпеки для Пхеньяна, домовленість про майбутню співпрацю між Північною і Південною Кореєю, а також перспектива повного повернення Північної Кореї в міжнародну спільноту. Крім обох Корей, брати участь в переговорах мали би США, Китай, Росія і Японія. ЄС також міг би відіграти певну роль, зокрема в економічному розвитку Північної Кореї і наданні гуманітарної допомоги. Тобто історичний формат «два плюс чотири» перетворився б на «два плюс п'ять». Але необхідною для цього передумовою є кардинальна зміна курсу Вашингтона: відмова від вимоги негайної денуклеаризації на користь дипломатії, зосередженої на тому, що є реальним.

Переклад з німецької Дар'ї Прусенко

Герберт Вульф
Дуйсбург

Професор, д-р Герберт Вульф – колишній директор Боннського міжнародного центру досліджень конфліктів (BICC). Зараз він є науковим співробітником BICC та Інституту розвитку та миру (INEF) в Університеті Ессена/Дуйсбурга.